

توسعه، بی حضور جامعه محلی عقیم می ماند

تجربه توسعه در ایران نیز از این قاعده مستثنی نبوده است. در تهران و بدون مشارکت جوامع محلی برای توسعه تصمیم گیری می شود و سخت افزارها و نرم افزارهای آن نیز از تهران تامین می شود. حتی نیروی کار ماهر و ساده نیز از تهران به آن مناطق اعزام می شوند. در این پروسه بهره ای متوجه جامعه محلی نمی شود. بقای این صنایع تا زمانی است که نیازهای فنی و نیروی انسانی آن از بیرون منطقه تامین شود و به هر دلیلی این الزامات فراهم نشود، فعالیت آنها متوقف خواهد شد.

یکی از مصادیق این توسعه نامتوازن، [منطقه آزاد چابهار](#) بوده است. نگاهی به سهم مردم چابهار در گردش مالی و اقتصادی منطقه آزاد طی دهه 70، 80 و حتی تا نیمه دهه 90 به خوبی نشان می دهد که ماموریت سازمان منطقه آزاد برای توسعه جامعه به درستی انجام نشده است.

چنانکه زیرساخت های مناسب تنها در داخل محدوده منطقه فراهم و فعالیت های اقتصادی هم به این منطقه جذب شده اند، اما ساکنان چابهار و اهالی بومی منطقه در این روند نادیده گرفته شده اند. در نتیجه چنین پروسه ای، مردم چابهار و اهالی منطقه نه تنها مزیت های شکل گرفتن و توسعه منطقه آزاد را بر سر سفره های شان احساس نکردند که حتی مصائب و گرفتاری های پا گرفتن به منطقه بزرگ تجاری و صنعتی به آن ها تحمیل شد.

طی این سال ها به دلیل دخالت ندادن جامعه محلی در فرآیند توسعه، مردم محلی مشکل اساسی با سازمان منطقه آزاد پیدا کرده بودند و این تقابل راه هر گونه تعامل و کار مشترک را بسته بود؛ بنابراین ضرورت داشت، سازمان منطقه آزاد با تغییر رویکرد تلاش کند با سهم کردن اهالی منطقه در برنامه های منطقه آزاد چابهار، مسیر توسعه پایدار را در پیش گیرد. نقطه شروع کار این بود که صدای مردم چابهار و خواسته های اولیه و فوریت دار آنها شنیده و اجابت شود تا باب مذاکره، تعامل و همکاری بیشتر باز شود؛ در حالیکه نیاز به ساخت مدارس یا توسعه مراکز درمانی از نیازهای ضروری آن روزهای چابهار بود، اما چنین مطالبه هایی از سوی مردم چابهار به سازمان منطقه آزاد نمی رسید، چراکه اهالی منطقه امکان طرح چنین مطالباتی از سازمان را نداشتند.

گام بعدی سازمان منطقه آزاد در تعامل با جامعه محلی، ایجاد فرصت برای طرح خواسته هایی بود که می توانند از سازمان منطقه آزاد مطالبه کنند. همزمان با اجابت خواسته های کوچک و اولیه، این آگاه سازی صورت گرفت که مطالبات مردم منطقه به سمت و سوی تحقق زیرساخت های اساسی و بنیادی سوق پیدا کند. تعامل با اهالی منطقه تنها آشتی کوتاه مدت یا دوره ای نبود و در جهت هدایت شد که نه تنها منافع حضور و فعالیت سازمان منطقه آزاد در سفره مردم منطقه دیده شود که اهالی منطقه این احساس را پیدا کنند که حضور منطقه آزاد منجر به تغییر در شاخص های رفاه عمومی آن ها خواهد شد. در میان اولویت های رفاهی و توسعه ای جامعه محلی با مطالعاتی که از سوی موسسه مطالعات اجتماعی دانشگاه تهران صورت گرفت، آموزش به عنوان اولویت اول تعیین شد.

آموزش از یک سو منجر به تربیت نیروی انسانی ماهر و از سوی دیگر منجر به همگام شدن جامعه محلی با سرعت توسعه خدمات و صنایع جدید در منطقه می شود. بهداشت و سلامت نیز به عنوان دومین پیش شرط توسعه پایدار در دستور کار قرار گرفت؛ چراکه نیروی کار ماهر و آموزش دیده باید به لحاظ جسمی از سلامت کامل برخوردار بوده و در جامعه و خانواده ای زندگی کند که دغدغه سلامت و بهداشت نداشته باشد. محور سوم هم که برای بهبود شرایط جامعه محلی ضرورت داشت، توانمندسازی نیروهای موجود بود. ماموریت توانمندسازی از یک جهت سعی دارد، نیروی انسانی ماهر و با توانایی و قابلیت حضور در صنایع موجود را تربیت و به بازار کار معرفی کند و از جهت دیگر به افراد شاغل کمک کند که در زمینه فعالیت خود پیشرفت کرده و فرصت های مناسب را تجربه کنند.

اقداماتی که [سازمان منطقه آزاد چابهار به عنوان مسئولیت های اجتماعی](#) خود آغاز کرده و هدف آن آشتی دادن و همراه کردن جامعه

محلی با روند و فرآیند توسعه است، برنامه‌هایی بلندمدت بوده تا آثار عینی و مشهود آن را بر کیفیت زندگی جامعه دید. آنچه اجرای برنامه‌های بلندمدت و اساسی در این حوزه را ضرورت می‌بخشد، ظرفیت‌های بالای چابهار و نقش‌پذیری آن در نقشه اقتصادی جهان در آینده نزدیک است.

و نکته آخر؛ ماندگاری فعالیت‌ها از دغدغه‌های اصلی حوزه مسئولیت‌های اجتماعی است. در بسیاری موارد رها شدن برنامه‌ها به دلیل نبود یک نقشه راه گویا و جامع است که روند حرکتی را نشان داده و آینده را نیز ترسیم می‌کند. برای ادامه‌دار بودن مسیر فعالیت‌ها در حوزه مسئولیت‌های اجتماعی، سند مسئولیت اجتماعی منطقه آزاد چابهار که اهداف و برنامه‌های روشنی را نشان می‌دهد، تدوین و تصویب شد.

این سند در اختیار جامعه محلی است که می‌تواند مبنای مطالبه‌گری آنان در آینده قرار گیرد. این سند که در توافق با موسسه مطالعات اجتماعی دانشگاه تهران و بر پایه مطالعات مفصل میدانی و ملاحظه تجارت جهانی و الزامات و ضرورت‌های آینده چابهار تنظیم شده است، راهبردی مشخص برای تحقق برنامه‌های مورد اشاره در سه محور یاد شده شناسایی شده بوده و مسیر و نقشه راه تعهدات و مسئولیت‌های اجتماعی سازمان منطقه آزاد چابهار را مکتوب و عینی ساخته است.

**عبدالرحیم کردی، مدیرعامل سازمان منطقه آزاد چابهار

